

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра історії, археології, інформаційної
та архівної справи

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва курсу	МУЗЕЄЗНАВСТВО
Рівень вищої освіти, галузь знань, спеціальність, освітня програма	Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський) Галузь знань: 03 «Гуманітарні науки» Спеціальність: 032 «Історія та археологія» Освітньо-професійна програма: «Історія та археологія»
Викладач	ШЕВЧЕНКО Борис Леонідович, директор Центральноукраїнського обласного краєзнавчого музею (м. Кропивницький)
Контактний телефон	(+380) 99 495 70 73
E-mail:	bsheva31@gmail.com
Обсяг та ознаки дисципліни	Обов'язкова дисципліна циклу професійної підготовки. Змістових модулів – 2. Форма контролю: залік. Загальна кількість кредитів – 3; годин – 90; зокрема: лекції – 16 годин; практичні заняття – 32 години; самостійна робота – 42 години. Формат: очний (offline / face to face) / дистанційний (online). Мова викладання: українська. Рік викладання – 2024/2025
Консультації	Консультації проводяться відповідно до графіка, розміщеному в інформаційному ресурсі moodle.kntu.kr.ua; у режимі відео конференцій Zoom, через електронну пошту, Viber, за домовленістю
Пререквізити	Потребує базових знань з археології та давньої історії України, етнології, історії культури України

1. Мета і завдання дисципліни

Мета вивчення навчальної дисципліни «Музеєзнавство» – формування у здобувачів вищої освіти ґрунтовного уявлення про можливості, ефективність та перспективи використання отриманих знань з історії та теорії музейної справи, уміння здійснювати дослідницьку роботу щодо вивчення роботи музеїв різних рівнів, їх підрозділів, бути готовими до практичної участі в роботі музейних установ та їх підрозділів.

Завдання вивчення дисципліни:

- з'ясувати статус музейної установи як соціокультурного інституту, що здійснює документування життя природи та суспільства шляхом формування фондів музейних предметів та експозиційної діяльності, що відповідають профілю музею;
- показати основні закономірності, етапи становлення і розвитку музеїв та музейної справи; акцентувати увагу на типології музеїв;
- охарактеризувати нормативно-правову базу діяльності музейних установ;
- застосовувати на практиці понятійний апарат та основи теорії музеєзнавства (теорія формування фондів, теорія експертизи цінності предметів музейного значення, теорія інформаційного пошуку, теорія експедиційної роботи тощо);
- подати загальну характеристику сучасної мережі музейних установ України;
- розкрити принципи класифікації та обліку музейних предметів у музейних фондах;
- охарактеризувати довідковий апарат у музеях та шляхи його вдосконалення;
- засвоїти основні принципи та вимоги побудови музейної експозиції.

2. Результати навчання

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен набути таких компетентностей:

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми історії та археології у процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій і методів гуманітарних та соціальних наук та характеризується комплексністю і невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК 6. Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 7. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 10. Здатність працювати в команді.

ЗК 11. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

ЗК 12. Знання законодавчих, нормативно-правових, інженерно-технічних та санітарно-гігієнічних основ забезпечення безпечної діяльності.

Спеціальні компетентності:

СК 1. Усвідомлення взаємозв'язку між фактами, подіями, явищами і процесами в минулому та сучасності.

СК 4. Здатність використовувати у професійній діяльності наукові праці та інформаційно-довідкові видання (бібліографічні довідники, путівники до архівних фондів, архівні описи тощо), сучасні інформаційно-пошукові системи.

СК 5. Здатність відшуковувати необхідні для освітньої та наукової діяльності історичні джерела (архівні та опубліковані документи, етнографічні, картографічні матеріали, музейні експонати, археологічні артефакти і т. п.).

СК 6. Здатність використовувати релевантні методи опрацювання історичних та археологічних джерел, зокрема інструментарій спеціальних історичних дисциплін, а також сучасні інформаційні технології для обробки історичних даних.

СК 8. Здатність використовувати у фаховій діяльності знання гуманітарних та соціальних наук, вміння аналізувати, оцінювати і прогнозувати політичні, економічні, культурні й соціальні події та явища.

СК 9. Здатність працювати з історичними текстами і документами, коментувати, анотувати їх відповідно до певних критеріїв; презентувати і обговорювати результати наукових досліджень.

СК. 10. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією.

СК 12. Здатність робити відбір та прийняття на збереження артефактів і документів у відповідності до нормативів, організувати археографічну діяльність, роботу в архівах та музеях, державних наукових та науково-дослідних установах у відповідності з прийнятими правилами та нормами.

Програмні результати навчання:

ПРН 4. Володіти понятійно-категоріальним апаратом історичної науки, професійно оперувати науковими термінами, прийнятими у фаховому середовищі.

ПРН 5. Вміти працювати з письмовими, речовими, етнографічними, усними, архівними та іншими історичними джерелами.

ПРН 8. Брати участь у плануванні та виконанні наукових досліджень у сфері історії, презентувати результати досліджень, аргументувати висновки.

ПРН 9. Мати навички організації практичного вирішення питань історичної пам'яті та охорони матеріальної й нематеріальної культурної спадщини України.

ПРН 12. Здійснювати комунікацію з професійних питань з представниками наукових, громадських, релігійних і національно-культурних організацій і спільнот.

ПРН 13. Розуміти загальні та специфічні риси історичного розвитку різних регіонів України, Європи та світу, фактори, що зумовлюють різноманіття культур та національних спільнот, ефективно співпрацювати з носіями різних історичних та культурних цінностей.

ПРН 14. Вміти акумулювати та поширювати кращий досвід професійної діяльності, інтегрувати досягнення інших наук для вирішення актуальних проблем історії та археології.

ПРН 16. Ідентифікувати, аналізувати та досліджувати небезпечні чинники природного та техногенного середовищ. Вміти обґрунтовано вибирати пристрої, системи і методи відповідно до майбутнього профілю роботи з попередження виникнення надзвичайних ситуацій, локалізації та ліквідації їхніх наслідків.

ПРН 17. Знати основи запобігання корупції, суспільної та академічної доброчесності на рівні, необхідному для формування нетерпимості до корупції та проявів недоброчесної поведінки серед здобувачів освіти та вміти застосовувати їх в професійній діяльності.

Соціальні навички (soft-skills):

Здатність здійснювати професійну комунікацію, ефективно пояснювати і презентувати матеріал.

Здатність бути критичним та самокритичним. Здатність критично сприймати та аналізувати чужі думки й ідеї, шукати власні шляхи розв'язання проблеми.

Здатність генерувати нові науково-теоретичні та практично спрямовані ідеї (креативність).

Здатність діяти соціально, відповідально та свідомо.

3. Політика курсу та академічна доброчесність

Очікується, що здобувачі вищої освіти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлювати наслідки її порушення.

При організації освітнього процесу в Центральнотураїнському національному технічному університеті здобувачі вищої освіти, викладачі та адміністрація діють відповідно до: Положення про організацію освітнього процесу http://www.kntu.kr.ua/doc/doc/The_provisions_of_company_profile.pdf; Положення про організацію вивчення вибіркового навчальних дисциплін та формування індивідуального навчального плану ЗВО <http://www.kntu.kr.ua/doc/doc/vibir.pdf>; Кодексу академічної доброчесності ЦНТУ <http://www.kntu.kr.ua/doc/dobro.pdf>.

4. Програма навчальної дисципліни

Назва теми	Кількість годин		
	лекції	практичні	самостійна робота
Змістовий модуль 1. Істрія виникнення музеїв			
Тема 1. Музеезнавство як наукова дисципліна	2	2	3
Тема 2. Колекціонування в античну добу і середньовіччі		2	2
Тема 3. Виникнення музеїв		2	3
Тема 4. Західноєвропейські музеї XVIII ст.		2	3
Тема 5. Приватні колекції польсько-литовських магнатів XVI – XVII ст.		2	3
Тема 6. Розвиток європейських музеїв у XIX ст.		2	3
Тема 7. Особливості виникнення і розвиток музеїв у країнах Америки, Австралії, Азії та Африки		2	2
Тема 8. Музеї світу у XX ст.		2	3
Разом за змістовим модулем 1	2	16	22
Змістовий модуль 2. Теоретичні засади музеезнавства			
Тема 9. Музей як соціокультурний інститут	2	2	3
Тема 10. Музей як науково-дослідницький заклад	2	2	3
Тема 11. Фонди музеїв	2	2	3
Тема 12 Науково-фондова робота	2	4	2
Тема 13 Музейна експозиційна робота	2	2	3
Тема 14. Культурно-освітня діяльність музеїв	2	2	3
Тема 15 Менеджмент і маркетинг у музейній справі	2	2	3
Разом за змістовим модулем 2	14	16	20
Усього годин	16	32	42

5. Система оцінювання та вимоги

Види контролю: поточний, рубіжний, підсумковий.

Методи контролю: спостереження за навчальною діяльністю здобувачів, усне опитування, письмовий контроль, тестовий контроль.

Форма підсумкового контролю: третій семестр – залік.

Рубіжний контроль успішності здобувачів вищої освіти проводиться під час проведення всіх видів аудиторних занять з усіх дисциплін в середині семестру та за тиждень до закінчення семестру.

Максимально загальна кількість балів, виділених для оцінки результатів під час одного рубіжного контролю робочою програмою навчальної дисципліни, при семестровому підсумковому контролі: у формі заліку – складає 50 балів; у формі іспиту – складає 30 балів.

Семестровий залік проводиться на останньому занятті, до початку заліково-екзаменаційної сесії. Оцінка здобувачам вищої освіти вище 60 балів може виставлятися без

виконання ними підсумкової залікової роботи. В такому разі виставлення оцінки підсумкового семестрового контролю не передбачає обов'язкової присутності здобувача вищої освіти на заліку. У разі, якщо сума рейтингових балів менша ніж 60, але виконані умови допуску до семестрового контролю, здобувач вищої освіти виконує на останньому за розкладом занятті залікову контрольну роботу. За бажанням, здобувач вищої освіти має право на виконання залікової контрольної роботи з метою підвищення кількості балів, які були набрані ним протягом семестру.

Рівень знань здобувачів вищої освіти за національною шкалою відповідає таким критеріям:

«відмінно» – здобувач вищої освіти досконало засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповіді, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок;

«добре» – здобувач вищої освіти добре засвоїв теоретичний матеріал, аргументовано викладає його, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного матеріалу;

«задовільно» – здобувач вищої освіти, в основному, володіє теоретичними знаннями з навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю;

«незадовільно» – здобувач вищої освіти не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, наукове мислення відсутнє, практичні навички не сформовані.

Відповідність шкали оцінювання ЄКТС національній системі оцінювання в Україні та ЦНТУ

Оцінка за шкалою ЄКТС	Визначення	Оцінка		
		За національною системою (іспит, диференційований залік, курсова робота, проект, практика)	За національною системою (залік)	За системою ЦНТУ
A	ВІДМІННО – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	5 (відмінно)	Зараховано	90 – 100
B	ДУЖЕ ДОБРЕ – вище середнього рівня з кількома помилками	4 (добре)	Зараховано	82 – 89
C	ДОБРЕ – загалом правильна робота з певною кількістю грубих помилок			74 – 81
D	ЗАДОВІЛЬНО – непогано, але зі значною кількістю недоліків	3 (задовільно)	Зараховано	64 – 73
E	ДОСТАТНЬО – виконання задовольняє мінімальні критерії			60 – 63
FX	НЕЗАДОВІЛЬНО – потрібно попрацювати перед тим, як перекладати	2 (незадовільно)	Не зараховано	35 – 59
F	НЕЗАДОВІЛЬНО – необхідна серйозна подальша робота			1 – 34

Критерії оцінювання знань і вмінь здобувачів визначені Положенням про організацію освітнього процесу в ЦНТУ <https://kntu.kr.ua/file/content/424/polozhennia-pro-orhanizatsiyu-osvitnoho-protseesu-v-tsnTU.pdf> (С. 28–35).

6. Рекомендована література

Нормативно-правові документи

1. Конституція України: Закон України. № 254к/96-ВР від 28.06.1996 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Закон України Про музеї та музейну справу від 29.06.1995 № 249/95-ВР URL: https://kodeksy.com.ua/pro_muzeji_ta_muzejnu_spravu.htm

Основна література

3. Бабарицька В. К. Екскурсознавство і музеєзнавство : навч. посіб. К., 2007. 464 с.
4. Вайдахер Ф. Загальна музеологія. Посібник. Львів. 2005. 632 с.
5. Гайда Л. А. Шкільні музеї. 2-ге вид. Кіровоград. 2007.
6. Гайдай О. Музеєзнавство. Миколаїв. 2011. 212 с.
7. Мезенцева Г. Г. Музеї України. К. 1959.
8. Мезенцева Г. Г. Музеєзнавство. К.
9. Рутинський М. Й., Стецюк О. В. Музеєзнавство. Навчальний посібник. К. 2008. 428 с.
10. Салата О. О. Основи музеєзнавства. Навчально методичний посібник. Вінниця. 2015. 150 с.
11. Скрипник Г. А. Етнографічні музеї України. К., 1987
12. Скус О. В. Основи історичного музеєзнавства. Навч. посіб. Умань. 2020. 242 с.

Додаткова література

13. Бойко-Гагарін А. Музей, що заробляє. Manual для маркетолога. *Навч. посібник*. Київ: Логос, 2020. 196 с.
14. Вербицька П. В., Пасічник Р. Е. Музей як комунікативний та освітній простір: *навчальний посібник*. Львів: Львівська політехніка, 2017. 232 с.
15. Горішевський П., Дейнега М., Ковалів М., Мельник В та ін. Основи музеєзнавства, маркетингу та рекламно-інформаційної діяльності музеїв: посібник. Івано-Франківськ : Плай, 2005. 64 с.
16. Дубровіна Л., Киридон А., Матяш І. Архіви, бібліотеки, музеї – джерельна основа національної пам'яті, культурної спадщини України. *Бібліотечний вісник: Науково-теоретичний журнал*. 2017. № 1 (237). С. 3–10.
17. Карпов В. В. Дослідження місця соціології музейної справи у структурі музеєзнавства. П'яті Зарембівські читання. С. 32–36. URL: <https://dspace.nau.edu.ua/bitstream/NAU/53824/1/sndt786c.pdf>
18. Коркач С. Практичний аспект науково-дослідної роботи Музею Заповіді Тараса Шевченка. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. Серія: Історичні науки. 2022. Том 33 (72). № 2. С. 105–110. URL: https://www.hist.vernadskyjournals.in.ua/journals/2022/2_2022/
19. Ключко Ю. Проектна діяльність як форма соціальної активності сучасних музеїв. URL: <http://issues-culture-ukim.pp.ua/article/view/141595/144248>
20. Кускова С., Отземко О. Сучасний український музей: новітні практики. *Вісник студентського наукового товариства ДонНУ імені Василя Стуса*. 2019. Т. 2, № 11. С. 33–38. URL: [file:///C:/Users/ENTEL11/Downloads/7594-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-15252-1-10-20191127%20\(4\).pdf](file:///C:/Users/ENTEL11/Downloads/7594-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-15252-1-10-20191127%20(4).pdf)
21. Маньковська Р. Музеологія як наукова галузь: сучасний дискурс та проблема теоретичного інтегрування. URL:

https://shron1.chtyvo.org.ua/Mankovska_Ruslana/Muzeolohiia_iak_naukova_haluz_suchasnyi_dyskurs_ta_problema_teoretychnoho_intehruvannia.pdf?PHPSESSID=3dre0p31ebcumm002tftnrnn0

22. Мечковська К. Комунікація в музеях – завдання, можливості, перспективи. *Інформація, комунікація, суспільство: матеріали 12-ї Міжнародної наукової конференції ICS-2023*. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2023. С. 49–51. URL: http://skid.lpnu.ua/wp-content/uploads/2023/05/ICS2023_Proceedings.pdf.
23. Передрій І., Білан Н. Сучасна музейна комунікація в Україні та світі: стан і перспективи розвитку. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2018. № 2. С. 72–79 / URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bdi_2018_2_12.
24. Тобелем Ж-М. Нова епоха музеїв. Культурні установи перед викликом менеджменту / пер. із французької З. Борисюк, П. Таращука, С. Тевольде. Київ, 2018. 320 с.
25. Тупчієнко М. П. Проблема концептуального «музейного» відношення до топонімічної політики у місті Кіровограді. *Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Наукові пошуки: актуальні проблеми теорії і практики»*. (Кіровоград, 15 травня 2015 р.). Кіровоград: КІМАУП, 2015. С. 42–45.
26. Тупчієнко М. Ястребовська складова археологічної колекції Кіровоградського обласного краєзнавчого музею. *Тези доповідей II Міжнародної наукової конференції «Історія, археологія, інформаційна, бібліотечна та архівна справа: актуальні проблеми науки та освіти»*. 13 – 14 травня 2021 р. ЦНТУ. Кропивницький <https://scholar.google.com>.
27. Тупчієнко М. П. Музезнавство: система обліку та наукової обробки документів. Методичні рекомендації. ЦНТУ. 2018. 19 с. URL: <http://195.230.140.114/jspui/bitstream/123456789/8759/1/%D0%9C%D1%83%D0%B7%D0%B5%D1%94%D0%B7%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE%20%D0%A4%D0%BE%D0%BD%D0%B4%D0%B8.pdf>

Інформаційні ресурси

1. <https://zakon.rada.gov.ua/> – Верховна Рада України – Законодавство України.
2. <http://www.info-library.com.ua/> Електронна бібліотека – підручники.
3. <http://journals.uran.ua> – Наукова періодика України. Сайт електронних видань вищих навчальних закладів і наукових установ України.
4. Офіційний веб-сайт Кіровоградського обласного краєзнавчого музею URL: <https://kokm.kr.ua/>
5. Офіційний веб-сайт Меморіального музею М. Л. Кропивницького URL: <https://kokm.kr.ua/kropyvnytsky-memorial-museum>

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри історії, археології, інформаційної та архівної справи.

Протокол № 1 від 29 серпня 2024 року.